

Y-SÄÄTIÖ

Naisten asunnottomuuden nollatoleranssi

Saija Turunen

Esityksen rakenne

- Taustaa
- Naisten asunnottomuudesta
- Työskentelyä: Nollatoleranssi – mitä tarvitaan?

Taustaa

- Naisten asunnottomuuden nollatoleranssi
- Hakemus STEAlle tämän kuun lopussa
- Naisten asunnottomuus erityisen tarkastelun alle Feantsassa (the European Federation of National Organisations Working with the Homeless)
- Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2016 – 2019 (AUNE)

- "Homelessness among women is clearly an issue in Finland, women are represented in the homeless and long-term homeless populations and experiencing all the potentially harmful effect of homelessness. **Ensuring that this social problem is accurately mapped and understood, which may mean using specific methodologies for understanding women's homelessness and also ensuring that homelessness services exist that cater for women's needs, lies at the heart of ensuring that this dimension of homelessness is fully addressed.**" (Pleace, 2017)

- Asunnottomuutta koskevat tutkimukset ja palveluiden kehittäminen ovat viime aikoihin saakka kiinnittäneet suhteellisen vähän huomiota asunnottomiin tai asunnottomuusuhan alla oleviin naisiin.
- Mayock & Bretherton (eds.) Women's Homelessness in Europe.

Naisten asunnottomuus tilastoissa

- ARA:n selvityksen mukaan vuonna 2016
 - Asunnottomien naisten määrä lisääntyi 60 hengellä
 - Asunnottomia naisia oli vuoden 2016 lopussa 1560
 - Myös naisten pitkäaikaisasunnottomuus lisääntyi.
Pitkäaikaisasunnottomia naisia oli vuoden 2016 lopussa yli 400.
 - Kun yleinen asunnottomuus on ollut jo pitkään laskusuunnassa, naisten asunnottomuuden suhteellinen osuus koko asunnottomuudesta on kasvanut
 - Tällä hetkellä naisten osuus asunnottomista on noin 23 prosenttia.

- Asunnottomista suurin osa, yli 80 prosenttia, majoilee tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona.
- Tutkimusten mukaan erityisesti naisten asunnottomuuden yksi keskeinen erityispiirre on juuri piiloasunnottomuus.
- Naisten piiloasunnottomuus kätkee osittain naisille suunnattujen asumispalveluiden puutteen ja luo omat haasteensa myös naisten tarpeisiin vastaavien palveluiden kehittämiseksi.
- Piiloasunnottomuus tekee ilmiöstä vaikeasti hallittavan ja ongelmien lisääntyessä asunnottomuus usein pitkittyy.

- Naisten asunnottomuuden viime aikaiset muutokset näkyvät entistä nuorempien ja moniongelmaisempien naisten lukumäärän kasvuna. Haahtelan (2015) mukaan asunnottomien naisten ongelmat ovat aikaisempaa monisäikeisimpiä. Huonoimmassa asemassa ovat huumeita käyttävät nuoret naiset.
- Erityisesti nuorten naisten, kuten esimerkiksi jälkihuolto nuorten tai itsenäistyvien nuorten kohdalla riskitekijöiden varhainen tunnistaminen ja avun tarjoaminen jo ennakkoon (esim. etsivä työ) sekä asumiseen liittyvän tuen ja ohjauksen merkitys korostuu.

- Yleisesti ottaen asunnottomien, asunnottomuusuhan alla olevien naisten auttamiseksi tarvitaan **kuntoutusta, toipumista ja selviytymistä**. Tärkeintä on, että heidät otetaan vastaan sellaisina kuin he ovat eikä heitä voi jättää yhden palvelun varaan (Haahtela, 2015).
- Lisäksi asunnottomat naiset altistuvat usein **hyväksikäytön eri muodoille**. Erityisesti nuorten naisten kohdalla hyväksikäyttö voi olla hyvinkin raakaa. Naisiin kohdistuu väkivaltaa, seksuaalista hyväksikäyttöä ja raiskauksia. Naisten **elinolot** voivat olla hyvinkin **puutteellisia** tai naiset joutuvat seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi asuntoa vastaan. Naiset voivat myös pysyä väkivaltaisessa parisuhteessa vain välttääkseen asunnottomuuden. Nämä naiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja heidän tuen tarpeensa ovat vaativia ja moninaisia (Pleace et al., 2017).

- Traumatisoituminen voi alkaa jo naisen varhaislapsuudessa. Kaltoin kohtelu, ymmärtämättömyys, laiminlyönnit ja julmuus näkyvät siinä, miten naiset tällä hetkellä suhtautuvat itseensä, elämäntilanteeseensa ja toisiin ihmisiin. Useat naiset kantavat mukanaan elämänhistoriansa traumoja, väkivaltaa, seksuaalista hyväksikäyttöä, raiskauksia, henkistä väkivaltaa ja mitätöintiä (Granfelt, 2013).
- Asunnottomuuteen, erityisesti toistuvaan ja pitkäaikaisasunnottomuuteen liittyy lisäksi usein lisäksi vaikeita mielenterveysongelmia, päihderiippuvuutta, rikollisuutta tai väkivaltaa.

- Myös asunnottomien naisten omat tulkinnat asunnottomuudesta kertovat siitä, että naiset ja miehet merkityksellistävät asunnottomuuden eri tavoin. Esimerkiksi suomalaiset tutkimukset liittävät **kodittomuuden käsitteen** nimenomaan naisiin. Naisille asunnon menettäminen tarkoittaa usein myös **kodin hajoamista**. **Naisilla asunnottomuus on yhteydessä tunteeseen kodittomuudesta, oman paikan ja lähipiirin puutteesta** (Granfelt 1998; Vanhala 2005, Kulmala 2006). Myös kulttuuriset ja historialliset mallitarinat vanhemmuudesta, äitiydestä ja naiseudesta ovat olleet tutkimuksissa sukupuoleen sidottuja.

- Marginaalissa elävien naisten kohtaaminen ja heidän kanssaan työskentely **tarvitsee omanlaisen työorientaation**. Naistyön palvelut ovat monella tapaa ennaltaehkäiseviä palveluita, joiden avulla voidaan **ennalta ehkäistä naisten asunnottomuutta ja vähentää heidän tarvettaan käyttää terveydenhuollon päivystyspalveluita**. Oikein kohdennettuna naistyö kannattelee naisia, tukee heitä irrottautumaan asunnottomuudesta sekä mahdollistaa naisille **kuntoutumisen ja toipumisen**. (Haahtela, 2015).

- **Luottamus yhteiskuntaan, viranomaisiin ja työntekijöihin voi monella asunnottomalla tai asunnottomuusuhan alla olevalla naisella olla heikko ja se luo omat haasteensa onnistuneelle naistyölle.**
- **Työntekijöiden jaksamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota**, kun tehdään lähityötä ja autetaan naisia vailla ehtoja ja muutosvaatimuksia. Vastavoima toivottomuudelle, itsehalvennukselle ja omaa elämäänsä kohdistuvalla välinpitämättömyydelle syntyy silloin, kun työntekijöiden asennoituminen naisia kohtaan on kunnioittava (Granfelt, 2013).

Kentältä kuultua

- Asunnottomien naisten kanssa työskentelevien asiantuntijoiden lausunnot kertovat asunnottomien naisten karusta asemasta.
- Naisten asunnottomuus nähdään rajumpana ja rankempana ilmiönä miehiin verrattuna, sillä naisilla näkyy harvemmin ”kadulla pärjäämisen eetosta” ja nainen on harvemmin kadulla pärjääjä ja selviytyjä. Asunnottomuuden alakulttuuri on kova kulttuuri naisille ja sen vuoksi osa joutuu kovettamaan itsensä.

- Lisäksi naisten asunnottomuuteen liitetään usein helposti esimerkiksi **huonon vanhemman stigma**, joka harvemmin miehillä korostuu. Monet kärsivät häpeästä ja syyllisyydestä, jotka liittyvät mm. naiseuteen ja äitiyteen. Monet kokevat erottuvansa myös ulkonäöllisesti ”massasta” ja kokevat siitäkin häpeää. Tämän tuloksena erityisesti päihteidenkäyttöön liittyvä asunnottomuus on jotenkin ilmiönä rajumpi ja rankempi ”luisu” ja ”irti päästäminen”. Osalla naisista syrjäytymis- ja päihdekierre on erittäin nopea.

- Huono-osaisuus muodostaa helposti ns. nokkimisjärjestyksiä ja naiset eivät myös useimmitenkään näissä kuvioissa tai esim. pariskuntien kesken ole päätöksentekijöinä tai edes tasa-arvioisia ja tässä yhtälössä he tulevat myös helposti hyväksikäytetyiksi kadulla. Erityisesti vahvasti päihtynyt nainen altistuu helposti myös seksuaaliselle ja muulle hyväksikäytölle ja väkivallalle.
- Hyväksikäytetyksi tuleminen voi olla myös monen asunnottomaksi päätyvän tytön / naisen taustalla jo lapsuudesta saakka, joka liittyyneen sitten aikuisiän itsetuntoon ja sitä kautta elämänvalintoihin. Tähän liittyen myös ns. ”renttuihin rakastutaan” kerta toisensa jälkeen. Naisilla on riippuvuussuhteita väkivaltaisiin tai muutoin kaltoin kohteleviin miehiin ja taipumusta ajautua tällaisiin suhteisiin.
- Naisille saattaa löytyä majapaikkoja seksuaalisia tai kodinhoidollisia palveluja vastaan ja siksi matalan kynnyksen paikoissa tavatut naiset vaikuttavat olevan sosiaalisesti ja psyykkisesti hyvin huonokuntoisia. Psyykkisen kuormittumisen lisäksi väkivalta ja kaltoinkohtelu voi heikentää palvelujen saatavuutta ts. väkivalta voi johtaa esim. häätöön.

- Asunnottomille naisille on tarjolla vähemmän palveluja kuin miehille, koska naisia on määrällisesti vähemmän. Tämä osittain johtaa epätarkoituksenmukaisiin sijoituksiin. Tämä näkyy mm. kriisimajoituksessa ja osa naisista jää varmasti mieluummin kaltoin kohtelua sisältäviin majoitusvaihtoehtoihin kuin menevät turvattomina pitämiinsä ”virallisiin” majoitusmuotoihin.
- Kaltoin kohdelluille naisille tulisi olla paikka, jossa he kokevat olonsa turvalliseksi ja kokevat olevansa sinne tervetulleita. Heille pitäisi kyetä tarjoamaan apua myös häpeän, äitiyden ja naiseuden käsittelyyn. Ulkonäköön liittyvät seikat tuntuvat usein toissijaisilta, mutta niillä on iso merkitys mm. mentäessä tapaamaan lapsia.
- Naisille pysyvät työntekijäsuhteet ovat vieläkin merkityksellisimpiä kuin miehille.

Nollatoleranssi –mitä tarvitaan?

- Pohtikaa ryhmissä mitä mieltä olette annetusta väittämästä ja miksi
- Myös ”toisaalta ja toisaalta” –näkökulmat ovat tervetulleita
- Aikaan n. 20 min

1. Naisille tarvitaan lisää pienimuotoisia, hajautettuja asumisratkaisuja.

- Kyllä / Ei
- Miksi?

2. Naisten asunnottomuuden nollatoleranssissa avainasemassa on asumisen onnistumisen turvaaminen.

- Kyllä / Ei, miksi?
- Miten? Kuka?

3. Naisten asunnottomuuden nollatoleransissa keskeisessä asemassa on integraation vahvistaminen

- Kyllä / Ei, miksi?
- Miten?

4. Naisten asunnottomuuden nollatoleransissa keskeisessä asemassa on ammattilaisten taitojen lisääntyminen ennaltaehkäisevässä ja korjaavassa työssä

- Kyllä/Ei, miksi?
- Miten se parhaiten toteutetaan?

5. Naisten asunnottomuuden nollatoleransissa keskeisessä asemassa on kokemusasiantijuuden vahvistaminen

- Kyllä/ ei, miksi?
- Miten?

6. Naisten asunnottomuuden nollatoleransissa keskeisessä asemassa on tiedontuotanto, vaikutusten mittaaminen ja seuranta

- Kyllä / Ei, miksi?
- Miten?

Mitä muuta?

Kiitos!!!

- saija.turunen@ysaatio.fi